

URBANISTYKA

Danuta Kupiec-Hyła

Dr inż. arch.,
Politechnika Krakowska
Wydział Architektury
Instytut Projektowania Urbanistycznego

PRZYJAZNE PRZESTRZENIE

FRENDLY SPACES

STRESZCZENIE

Artykuł porusza podstawowe problemy związane z kreacją przyjaznych przestrzeni publicznych w zespołach mieszkaniowych, jako głównych miejsc integracji społecznej. Współczesne przemiany społeczne odbijają się w nowym, zintensyfikowanym użytkowaniu przestrzeni publicznych, które oferując coraz więcej możliwości zaspokojenia ludzkich potrzeb z zakresu m/n: kontaktu społecznego, wiedzy, rekreacji i stymulacji prowokują ludzi i ich aktywność do przenoszenia „życia” z przestrzeni prywatnej do przestrzeni publicznej.

Słowa kluczowe:

przyjazne przestrzenie, tożsamość miejsca

ABSTRACT

This paper brings up elementary problems related to the creation of friendly public spaces in residential complexes as the main places of social integration. Contemporary social transformations are reflected in a new, intensified usage of public spaces which – offering more and more possibilities of satisfying human needs in the field of social contact, knowledge, recreation, stimulation etc. – provoke people and their activities to transfer “life” from a private space to a public space.

Keywords:

friendly spaces, the identity of a place

1. CZŁOWIEK W PRZESTRZENI PRZYDOMOWEJ

Prawidłowe funkcjonowanie człowieka w kontekście społecznym zależy od możliwości zebrania aktualnych informacji o otaczającym go świecie, realizowanej przez różne formy aktywności pozadomowej.

Podstawowa forma tej aktywności to ruch z i do domów, który we właściwie rozwiązanej i umeblowanej przestrzeni publicznej daje szeroki wachlarz różnych kontaktów społecznych. Wyjście na zakupy, do pracy czy szkoły, spacer z psem czy zabawa z dzieckiem realizowane w jednym czasie i w jednej przestrzeni powodują, że poszczególne aktywności komasują się w bardziej znaczące i inspirujące sekwencje wydarzeń.

Zarówno podstawowe jak i wyższe formy kontaktów społecznych mogą się realizować tylko wtedy, gdy istnieją miejsca – przestrzenie gdzie możemy się spotkać z dalszą osobą.

...”Architektura kształtuje przestrzeń, a przestrzeń kształtuje życie ludzi i sposób ich życia”..., tak więc od działań architektów i urbanistów zależeć będzie jakość tej przestrzeni. Czy będzie ona człowiekowi przyjazna – atrakcyjna i rozwijająca, czy wroga – przeszkadzająca i degradująca jego zachowania społeczne.

W długiej historii budowania miast ulice i place były zawsze tymi miejscami, na których realizowały się różne formy kontaktu społecznego, miejscami integracji różnych grup społecznych, „małymi światami” lokalnej społeczności.

Dom i miejsce zamieszkania stanowią podstawowy kontekst międzyludzkich relacji i interakcji między mieszkańcami lokalnej społeczności a osobami z zewnątrz. Przekraczając próg domu, zewnętrzną granicę prywatności, wchodzimy w przestrzeń publiczną, której

atrakcyjność, dostępność i wysoka jakość są zachętą i pretekstem do wyjścia z domu.

Projektując przyjazną i bezpieczną przestrzeń publiczną w zespole mieszkaniowym szczególną uwagę powinno się zwrócić na:

a) lokalne wzorce, tradycje i sytuacyjne *genius loci* miejsca na następujące zagadnienia.

Życie człowieka w kontaktach międzyludzkich jest proste i bezpieczne, gdy toczy się w znanych ramach przestrzennych, wg ustalonych wzorców i w środowisku o ustalonej tożsamości. Partycypacja społeczności lokalnej w kreacji przestrzeni i detali jej umeblowania daje unikalne, atrakcyjne i zaakceptowane przez mieszkańców rozwiązania.

b) skalę, dostępność i wysoką jakość architektury.

Człowiek czuje się komfortowo w przestrzeni, której skala pozwala na widzenia zarówno jej całej jak i poszczególnych detali. W kameralnej przestrzeni bliskość międzyludzka zwiększa ilość i intensywność odbioru informacji (np. m/n: słyszymy rozmowy, nawiązujemy kontakt wzrokowy). Czerpanie przyjemności z przeżywania architektury, bezpośredni styk z ciekawym detalem podnoszą atrakcyjność przestrzeni. Równocześnie łatwa dostępność (najlepiej piesza) mogą być wystarczającym motorem do wyjścia z domu. Wolny ruch pieszy generuje różne wydarzenia, które w przyjaznej przestrzeni wydłużają się, nakładają i inspirują inne, nowe.

c). atrakcyjność i wysoka jakość zagospodarowania.

Atrakcyjna przestrzeń musi zabezpieczać miejsce dla różnego rodzaju ludzkiej aktywności np. m/n: spacerowania, rozmawiania, patrzenia, słuchania, stania i siedzenia. Uczestnictwo w wydarzeniach

i długi czas pobytu uzależniony jest od możliwości i miejsc do siedzenia. Dostępność podstawowych (np. ławki, atrakcyjne te zwrócone frontem do ruchu), i drugorzędnych (np.: schody, cokoły, murki) miejsc do siedzenia jest dla użytkowników kryterium oceny jakości przestrzeni publicznej. Stanie, czynność związana z obserwacją, orientacją czy rozmową preferuje miejsca poza ruchem jak np. podcienia, bramy, słupki, ściany.

d). właściwa gradacja przestrzeni pozadomowej.

Czytelna gradacja przestrzeni pozadomowej (przeźren prywatna, półprywatna, publiczna) pozwala na poruszanie się ludzi od grup i przestrzeni małych do grup i przestrzeni dużych, od prywatnych do publicznych. Kolejne,

coraz szersze kontakty społeczne stymulują integrację i poczucie przynależności terytorialnej. Zawłaszczane przez użytkowników przestrzenie publiczne stają się z czasem częścią ich habitatu.

Przeźren publiczna w zespole mieszkaniowym to jak *living room* w domu, to przeźren, gdzie w jednym miejscu i w jednym czasie różni uczestnicy mogą prowadzić różne lub takie same formy aktywności. Ludzie i ich działania przyciągają ludzi, wypełniają przeźren publiczną barwnym życiem, bez którego była by tylko martwym rozwiązaniem przestrzennym

II.1. Ulica miejscem codziennej integracji mieszkańców – indywidualne określenie tożsamości miejsca.
Fot. autora.

Il.2. Ekspansja prywatności – zawłaszczenie przestrzeni publicznej. Fot autora.

Il.3. Wysoka jakość przestrzeni publicznej w zespole mieszkaniowym – oryginalne rozwiązanie i zagospodarowanie. Fot autora.

II.4. Wysoka jakość przestrzeni publicznej w zespole mieszkaniowym – oryginalne rozwiązanie i zagospodarowanie. Fot autora.

II.5. Kameralna skala przestrzeni – wizualna bliskość architektury i detalu. Fot autora.

Il.6. Życie w przestrzeni publicznej – nietypowe aktywności sprzyjające gromadzeniu się wokół wydarzeń.

LITERATURA:

1. Bać Zbigniew; Psychologia organizacji przestrzeni środowiska mieszkaniowego. Habitaty 2003 /praca zbiorowa/ Oficyna Wydawnicza Politechniki Wrocławskiej, Wrocław 2004.
2. Fedora Tomas; Opisać miasto, zeszyty literackie. Warszawa 2006 str.44
3. Gehl Jan; Życie między budynkami, Ram, Kraków 2009.
4. Rasmussen Steen Eiler; Odczuwanie architektury, Murator, Warszawa 1999.